

5. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. / А. Н. Леонтьев. – М. : Политиздат, 1975. – 304 с.
6. Сухомлинська О. В. Цінності в історії розвитку школи в Україні // Цінності освіти і виховання : наук.-метод. зб. / за заг. ред. О. В. Сухомлинської. – К., 1997. – С.3-8.
7. Окса М. М. Західноєвропейська філософська антропологія: категоріальний аспект / М. М. Окса. – Мелітополь : Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2015. – 115 с.
8. Кремень В. Г. Аксиологічний зміст спрямованості національної освіти в Україні / В. Г. Кремень // Соціально-гуманітарні вектори педагогіки вищої школи : III міжнар. наук. конф. 13-14 травня 2011 р. / зб. матеріалів. – Харків : "Міськдрук", 2011. – С. 8-14.
9. Окса М. М. Сучасна педагогічна антропологія: визначення предмета, методи та їхня характеристика / М. М. Окса // Педагогічні науки та освіта : зб. наук. праць Запорізького ОІППО. – Вип.2. – Запоріжжя : ТОВ "ЛІПС" ЛТД, 2008. – С.148-159.
10. Ярославцева М. І. Діагностика творчої самореалізації студентів ВНЗ в межах педагогічної практики / М. І. Ярославцева // Наукові записки кафедри педагогіки ХНУ ім. В.Н.Каразіна : зб. наук. праць. – Вип.XVII. – Харків : Видавництво "Основа" ХНУ, 2006. – С.110-116.

Стаття надійшла до редакції 15.06.2016

УДК: 378+371.13+372.461+371.15+81'25+811.581

О. В. Попова,

кандидат педагогічних наук, доцент

(Державний заклад "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського")

Alex-Popova@yandex.ru

МОДЕЛЬ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНО-МОВЛЕННЕВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Анотація

Стаття присвячена проблемі моделювання експериментальної методики професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах університетської педагогічної освіти. У статті репрезентовано модель означеної підготовки; специфіковано експериментальну методику професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах університетської педагогічної освіти.

Ключові слова: модель, експериментальна методика, професійно-мовленнєва підготовка, майбутні перекладачі китайської мови.

Summary

The article is devoted to the problem of modelling the experimental methods of professional and speech training of future interpreters of Chinese under conditions of university pedagogical education.

The model of the training is represented in the article. The experimental methods of professional and speech training of future interpreters of Chinese under conditions of university pedagogical education are considered.

Key words: model, experimental methods, professional and speech training, future Chinese interpreters.

Коректність розробки процесуально-змістової структури педагогічного експерименту сприяє отриманню достовірних даних. З іншого боку, правильний вибір інструментарію уможливило вірну інтерпретацію результатів експериментального навчання. Започатковане дослідження в межах професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови передбачає виникнення певних складнощів через різноспрямованість педагогічної освіти та змістом спеціальності "Філологія. Переклад (китайська мова)", що зумовлює **мету** статті – змоделювати експериментальну методику професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах саме університетської педагогічної освіти. Розв'язанню поставленої проблеми сприяє

вирішення таких **завдань**: 1) репрезентувати модель означеної підготовки; 2) специфікувати експериментальну методику професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах університетської педагогічної освіти.

Для навчально-методичного забезпечення процесу формування перекладацької компетентності майбутніх перекладачів китайської мови в умовах університетської педагогічної освіти впродовж 2012 – 2016 навчальних років було здійснено педагогічний експеримент, під час якого було: • проведено анкетування студентів і викладачів іноземної мови та перекладу, а також діагностично-констатувальні зрізи з метою характеристики сучасного стану професійно-мовленнєвої підготовленості майбутніх перекладачів китайської мови на сучасному етапі у вищих педагогічних навчальних закладах (а саме: побудовано критеріальну модель для з'ясування реального стану та характеру підготовки студентів бакалаврату до майбутньої професійної діяльності у відповідних закладах (бюро перекладів, консульських центрах, туристичних агенціях, редакціях ЗМІ, кріюінгових компаніях тощо); розроблено критерії та показники рівнів сформованості професійно-мовленнєвої компетентності студентів – майбутніх перекладачів китайської мови; виявлено рівні сформованості професійно-мовленнєвої компетентності студентів на основі предметно-фахових компетенцій (мовної, комунікативно-мовленнєвої, лінгвосоціокультурної, перекладацько-дискурсивної, специфічно-технологічної)); • розроблено модель та впроваджено експериментальну методику професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах університетської педагогічної освіти; • здійснено контрольні діагностичні зрізи з метою перевірки й порівняльного аналізу всіх результатів гіпотези.

Педагогічний експеримент було проведено поетапно: 1) пропедевтичний; 2) основний; 3) аналітико-перспективний.

1-й етап (2012-2015 рр.) – пропедевтичний, який передбачав виконання таких видів діяльності: постановка мети і завдань експерименту; визначення предмета дослідження, термінів проведення експерименту та його періодичність; аналіз фахової літератури, що стосується професійної діяльності студентів бакалаврату; вивчення й узагальнення передового педагогічного досвіду та здобутків у галузі перекладознавства; підготовка нормативної бази дослідження; визначення процедурно-процесуального змісту експерименту; методична підготовка викладачів іноземної мови і перекладу; розроблення інструментарію для проведення експерименту; апробація інструментарію дослідження та коригування його за результатами апробації.

Уточнимо зміст методичної підготовки викладачів. Викладачам китайської мови, серед яких були носії мови, було запропоновано серію семінарів-тренінгів з питань синології, контрастивної лінгвістики та методики викладання китайської мови як іноземної в умовах полікультурного простору України. Увагу було приділено методичним аспектам навчання слов'яномовних студентів аудіювання, говоріння, читання-декодування ієрогліфів, письма-начертання ієрогліфів у взаємозв'язку з навчанням різних видів перекладу – усного (переклад з аркуша, послідовний переклад), письмового (повний і скорочений переклад текстів різної жанрово-стильової спрямованості) й автоматизованого (із застосуванням програм автоматизованого перекладу типу PROMT, Pragma, Language Master, Trados, WordFast, Google Translate тощо; програм текстового редагування перекладів (програмами з перевірки правопису, граматики, управління термінологією – FileMaker, LogiTerm, MultiTerm, Termex, TermStar тощо); програм з повнотекстового пошуку /індексаторів (Naturel, ISYS Search Software і dtSearch); програм конкордансу (Transit NXT); програм управління пам'яттю перекладів (TMM) тощо) на базі державної та іноземних мов.

Викладачі також брали участь у серії семінарів-колоквіумів щодо організації,

планування та проведення квазіпрофесійних ділових / рольових ігор (перекладацький цех, круглий стіл, перекладацький ринг, виставки і ярмарки перекладацьких ідей, перекладацька майстерня / ательє, сесії працедавців тощо). Відзначимо, що викладачі китайської мови і / або перекладу репрезентували результати одержаної інформації та власних спостережень і здобутків в контексті експерименту на Міжнародних наукових конференціях “Актуальні проблеми філології і професійної підготовки фахівців у полікультурному просторі” в 2015 та 2016 рр. До участі в конференціях залучені студенти – майбутні перекладачі китайської мови під керівництвом університетських викладачів (написання тез і наукових статей).

Протягом професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх фахівців-східнознавців було організовано стажування і підвищення кваліфікації українських і китайських педагогів в галузі викладання китайської та англійської мов як іноземних, в ході яких водночас викладачі мали можливість ознайомитися з інноваційними технологіями в багаторівневій системі освіти КНР (дошкільній, шкільній, професійно-технічній та університетській), філософськими основами сучасної китайської освіти та виховання, китайськими традиціями й реаліями. Ознайомлювально-навчальні програми для педагогів сприяли подальшому поглибленню їх педагогічного досвіду й впровадженню інноваційних ідей в українську систему професійної підготовки майбутніх перекладачів-східнознавців. Як позитив, зазначимо, що методично спрямовані заходи для викладачів передбачали також проведення продуктивних за змістом крос-культурних сесій за участю українських та китайських викладачів (носіїв мови) після стажування.

Конструктивними вважаємо проведені групові тренінги та індивідуальні заняття зі студентами з питань полікультурності, що полегшило їх розуміння ідентичності кожного конкретного етносу в полікультурному соціумі та усвідомлення необхідності формування толерантного ставлення до представників інших культур. Доцільним у цьому зв'язку було проведення разом зі студентами культурного свята “Китайські цзяо-цзи (пельмені) – українські вареники”, в ході якого китайські викладачі та українські студенти не тільки здружилися під час приготування означених блюд, але й пізнали тонкощі традиційної кухні двох культур. Всі учасники з українського боку ознайомилися з історією виникнення китайських пельменів цзяо-цзи та з захопленням власноруч спробували приготувати їх під пильним наглядом китайських фахівців. Завдяки талановитості та старанню наших дівчат пельмені неможливо було відрізнити від пельменів китайських викладачів. Після кулінарної процедури китайські й українські учасники заходу насолодилися своїми виробами.

Якщо виникали проблеми крос-культурного непорозуміння і несприйняття національно-маркованої специфіки спілкування, студентам пропонували «пройти» арт-терапію з використанням полінаціональних елементів різних видів мистецтва – музичного, художньо-графічного, спортивно-хореографічного тощо під час підготовки освітньо-культурних Україно-Китайських заходів (Міжнародний День Інститутів Конфуція, Китайський Новий рік, Міст Китайської мови).

Підготовка навчально-методичного забезпечення, тобто інструментарію експерименту, передбачала розробку (крім робочих навчальних програм) глосарію і словника професійно спрямованих термінів, укладання системи скоропису через добір базових знаків-символів, написання навчальних посібників і практикумів з формування перекладацької компетентності майбутніх перекладачів китайської мови в умовах полікультурного простору.

2-й етап (2015-2016 рр.) – основний, на якому відбувалося безпосереднє збирання інформації згідно із метою та завданнями експерименту, підлягала верифікації гіпотеза дослідження, використовувалися відповідні методики щодо вивчення об'єкта

дослідження, забезпечення їх ефективності та валідності.

3-й етап (2016 р.) – аналітико-перспективний. Фінальна частина експерименту передбачала виконання програми стандартних дій-операцій: комп'ютерне й статистичне опрацювання отриманої інформації, її узагальнення та систематизація; аналіз отриманих даних, порівняння результативності навчання студентів у різних вищах; розроблення методичних рекомендацій і пропозицій стосовно філологічно-педагогічних аспектів заочаткованої підготовки та перспектив подальшого дослідження.

Отже, дослідно-експериментальне дослідження проводилося в п'ятих вищих навчальних закладах України. Загалом дослідженням було охоплено 120 студентів, які сформували експериментальну (далі – ЕГ) та контрольну (далі – КГ) групи (по 60 осіб кожна). До ЕГ увійшли студенти ДЗ “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”; до КГ – Міжнародного гуманітарного університету (м. Одеса).

Модель та експериментальна методика професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах університетської педагогічної освіти виступили ключовими компонентами експериментального дослідження. Теоретико-аналітичне дослідження проблеми професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах університетської педагогічної освіти, аналіз Державного стандарту, навчальних програм та робочих планів підготовки студентів-філологів, результати констатувального експерименту дали змогу побудувати модель зазначеної підготовки під час навчання у вищому педагогічному закладі освіти.

Отримання достовірних даних педагогічних досліджень уможливорюється через вивчення компонентів системних структур педагогічних явищ, їх властивостей і характеристик. У методології науки під терміном «модель» (від франц. *modele*, від лат. *modulus* – міра, образ, норма) розуміють аналог (схема, структура, знакова система) певного фрагмента природної та соціальної реальності, породження людської культури, концептуально-теоретичного світу тощо – оригіналу моделі [9].

Науковці визначають модель так: – “уявна або матеріально-реалізована система, що відображає або відтворює об'єкт дослідження (природний чи соціальний) і здатна змінювати його так, що її вивчення дає нову інформацію стосовно цього об'єкта” [3, с. 515]; – спеціально спроектований педагогічний об'єкт, що має необхідний ступінь схожості з вихідним, адекватний цілям дослідження (Л. Сущенко) [8]; – система, яка, відбиваючи або відтворюючи об'єкт дослідження, здатна його замінити, надати уявлення про суттєво важливі характеристики педагогічного явища, системи, ситуації (С. Омельченко [7]); – явище, предмет, знакове утворення чи умовний образ, що знаходиться в деякому співвідношенні до об'єкта, який вивчається, і здатні замінювати його у процесі дослідження, надаючи інформацію про об'єкт (Ю. Бабанський) [1]; – міра, зразок, норма; представник, замінник оригіналу в пізнанні чи на практиці [2].

Є. Лодатко розуміє педагогічну модель як виключно мисленнєву систему, що орієнтується на інтерпретацію в педагогічному просторі. На думку автора, така система має вибудовуватися з метою імітування чи відображення конкретних властивостей, ознак або характеристик досліджуваного педагогічного об'єкта (явища), з урахуванням принципів внутрішньої організації чи функціонування педагогічного об'єкта (у разі необхідності) [6].

Ураховуючи основні характеристики моделі (системність, структурність, ієрархічність, відповідність цілям педагогічного дослідження), в основу розробки моделі професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах університетської педагогічної освіти покладаємо ієрархічну трирівневу модель вибору професії, запропоновану Ю. Краковським та О. Щербініною [4], згідно з якою першому рівню відповідає мета майбутньої професійної діяльності; другому – критерії, що

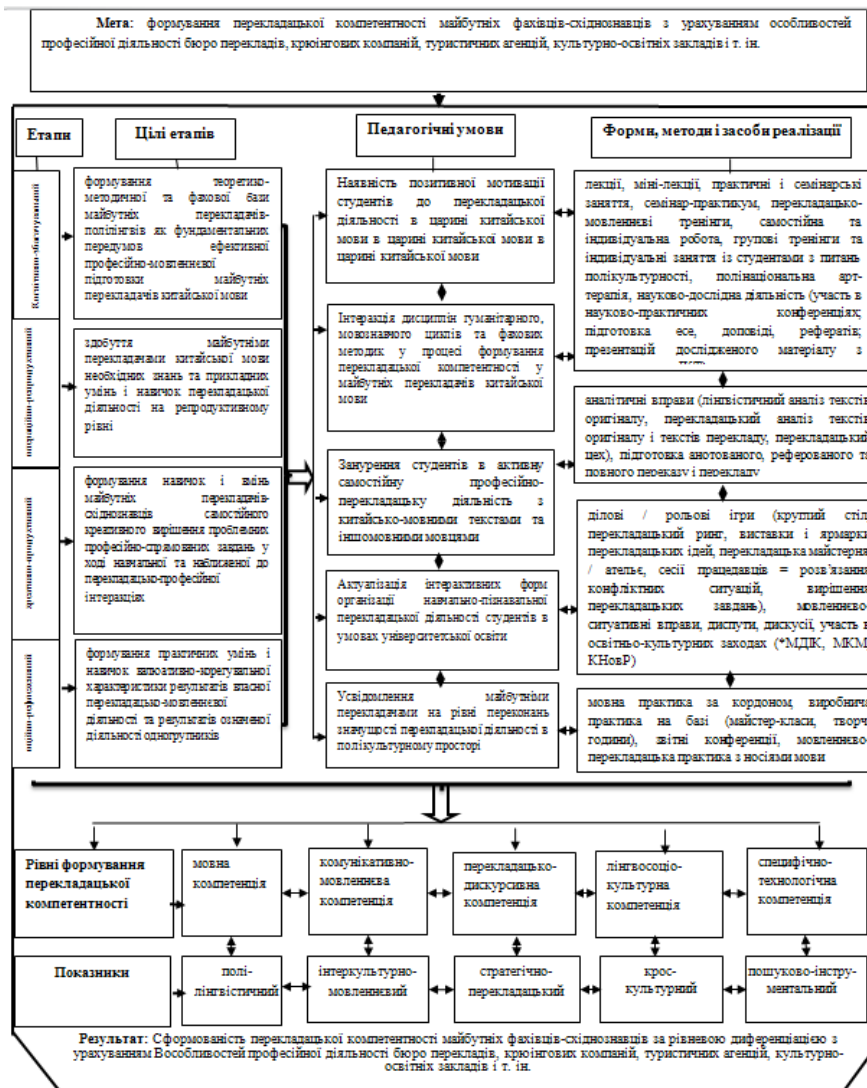
розкривають зміст професії; третьому – засоби її досягнення. Мотиваційний чинник покликаний відповідально ставитися до майбутньої професії, одержувати фахові знання та оволодівати навичками і вміння, що складають професіограму перекладач-східнознавця.

Формат освіти передбачає наявність певних освітніх рівнів та вимог, тому вважаємо за доцільне спиратися на концепцію А. Лігоцького щодо моделі цілісної різнорівневої освітньої системи, що “спрямована на забезпечення високої ефективності професійної підготовки фахівців з вищою освітою в Україні відповідно до освітньої мети в конкретних соціально-економічних умовах” і “дає змогу отримувати та оперативно реалізовувати оптимальні управлінські рішення” [5].

З огляду на зазначене, під *моделлю* означеної підготовки розуміємо ієрархічно організовану схему процесу професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в педагогічному закладі освіти, яка відображає основні структурні компоненти (з урахуванням сукупності їх причинно-наслідкових зв'язків) процесу формування перекладацької компетентності майбутніх фахівців-східнознавців, що вможлиблює їх входження до професії і подальшого функціонування в ній (див. рис. 1). Пояснюємо, зміст складових перекладацької компетентності (тобто знань, умінь і навичок – компетенцій) відповідають реальним вимогам до фахівця перекладу в галузі синології для початку його професійної діяльності; зміст професійно-мовленнєвої підготовки відображає об'єктивні закономірності розвитку професійно-перекладацької діяльності, специфіку сучасних професійних функцій і обов'язків; сприяє подальшому розвитку професійно важливих і особистісних якостей перекладача китайської мови.

Модель професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах університетської педагогічної освіти передбачала поетапне (когнітивно-збагачувальний, операційно-репродуктивний, креативно-продуктивний, оціно-рефлексивний етапи) впровадження виокремлених педагогічних умов (наявність позитивної мотивації студентів до перекладацької діяльності в царині китайської мови; інтеракція дисциплін гуманітарного, мовознавчого циклів та фахових методик у процесі формування перекладацької компетентності в майбутніх перекладачів китайської мови; занурення студентів в активну самостійну професійно-перекладацьку діяльність з китайсько-мовними текстами та іншомовними мовцями; актуалізація інтерактивних форм організації навчально-пізнавальної перекладацької діяльності студентів в умовах університетської освіти; усвідомлення майбутніми перекладачами на рівні переконань значущості перекладацької діяльності в полікультурному просторі) і була спрямована на формування перекладацької компетентності майбутніх фахівців-східнознавців з урахуванням особливостей професійної діяльності бюро перекладів, крїїнгових компаній, туристичних агенцій, культурно-освітніх закладів тощо, структурно-компонентний склад якої передбачає наявність таких компетенцій: мовна, комунікативно-мовленнєва, перекладацько-дискурсивна, лінгвосоціокультурна, специфічно-технологічна. Рівень сформованості означених компетенцій оцінювався за допомогою критеріальних показників, як-от: полілінгвістичний (лексичний, граматичний, фонологічний, орфоепічний, стилістичний); інтеркультурно-мовленнєвий (аудіювання, говоріння (монологічне, діалогічне, діамонологічне мовлення), читання, письмо); стратегічно-перекладацький (креативно-тактичний, перекладацько-трансформаційний, міжгалузєво-дослідницький); крос-культурний (національний-традиційний, етно-специфічний); пошуково-інструментальний (лексикографічно-словниковий, автоматизовано-редагувальний). Результатом реалізації моделі виступила сформованість перекладацької компетентності майбутніх фахівців-східнознавців за рівневою диференціацією з урахуванням

особливостей професійної діяльності бюро перекладів, крїонгкових компаній, туристичних агенцій, культурно-освітніх закладів і т. ін.

* МДїК – Міжнародний День Інститутів Конфуцїя, МКМ – Міст китайської мови, КНОВР – Китайський Новий рїк

Розглянемо змістовий аспект реалїзацїї моделї. Педагогічні умови розглядалися в цїлїсно-комплекснїй парадїгмї, оскїльки вони є взаємопов'язаними і взаємообумовленими. Зазначений процес здїйснювався на чотирьох етапах: когнїтивно-збагачувальному

(формування теоретико-методичної та фахової бази майбутніх перекладачів-полілінгвів як фундаментальних передумов ефективної професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови), операційно-репродуктивному (здобуття майбутніми перекладачами китайської мови необхідних знань та прикладних умінь і навичок перекладацької діяльності на репродуктивному рівні), креативно-продуктивному (формування навичок і вмінь майбутніх перекладачів-східнознавців самостійного креативного вирішення проблемних професійно-спрямованих завдань у ході навчальної та наближеної до перекладацько-професійної інтеракції) та рефлексивному (формування практичних умінь і навичок валюативно-корегувальної характеристики результатів власної перекладацької діяльності та результатів означеної діяльності одногрупників).

Комплексно завдання пропонованої моделі професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах університетської педагогічної освіти були спрямовані на розвиток науково-креативного потенціалу кожного студента, його інтелектуального та загальнокультурного рівня, світогляду у форматі полікультурності, професійно значущих і необхідних знань, умінь і навичок, здатностей до різнопланової інтеракції; стимулювання студентів експериментальної групи до науково-дослідницького пошуку, імплементацію досягнень світової науки, педагогічного досвіду та філософсько-культурних детермінант в практичну діяльність; формування природної потреби майбутніх фахівців-східнознавців в особистісному саморозвиткові та професійному самовдосконаленні; ідентифікацію шляхів і засобів оптимізації навчально-виховного процесу з урахуванням накопиченого теоретичного і практичного досвіду й перспектив його подальшого розвитку.

У побудові моделі було враховано методологічні закономірності і принципи професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови у ВНЗ.

Визначними компонентами методологічних орієнтирів започаткованої підготовки виступили педагогічні закони (соціальної зумовленості цілей, змісту, форм і методів навчання; взаємозв'язку творчої самореалізації учня й освітнього середовища; розвивального і виховного впливу навчання на учнів; взаємозв'язку навчання, виховання і розвитку; зумовленості результатів навчання характером діяльності і спілкування учнів; цілісності і єдності педагогічного процесу; взаємозв'язку і єдності теорії і практики в навчанні; взаємозв'язку і взаємозумовленості індивідуальної, групової і колективної навчальної діяльності) і принципи (фундаментальності освіти і її професійного спрямування; науковості; варіативності форм і змісту навчання; диференціації-індивідуалізації; інтерактивності навчання; гуманізації; міцності знань; зв'язку навчання з практикою).

Наукове підґрунтя моделі визначили, крім педагогічних, лінгводидактичні й спеціальні принципи. Дотримання лінгводидактичних принципів експериментальної підготовки (комунікативності і функціонально-стилістичної спрямованості навчання мови; вивчення мови в структурно-ієрархічній цілісності форми і змісту мовних явищ та міждисциплінарних зв'язках, зокрема загально-професійної та професійно практичної підготовки; використання мовної практики для засвоєння теорії мови і розвитку інтегрованих мовленнєвих умінь; когнітивно-креативний принцип; лінгвосоціокультурологічний принцип; принцип мовленнєво-мисленнєвої активності в усіх видах мовленнєвої діяльності; принцип формування білінгвізму / полілінгвізму; принцип лінгвістичної взаємозалежності державної, рідної та іноземних мов) сприяли належному обґрунтуванню змісту і структури навчання іноземної мови і перекладу на тлі рідної і державної мов, шляхів презентації навчального матеріалу, створення системи вправ, спрямованих на розвиток у студентів – майбутніх перекладачів китайської мови мовно-

мовленнєвих, соціокультурних і перекладацьких умінь і навичок.

Спеціальні принципи професійно-мовленнєвої підготовки в межах започаткованого дослідження (когнітивно-автоматизованого оволодіння лінгво-комунікативними вміннями, інтеграції навчання різних видів іншомовної мовленнєвої діяльності і різних видів перекладу, навчання професійно спрямованої діяльності конкретно-мовленнєвого різновиду) виконали уточнювальну функцію лінгводидактичних принципів означення підготовки.

Задля оптимізації загального процесу професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в основу організації навчально-виховного процесу в бакалавраті покладено сучасні підходи як провідні напрями експериментального навчання: культурологічний – багатфункціональний механізм формування міжкультурної компетенції майбутнього перекладача як полікультурної мовної особистості в межах робочих мов через спів-вивчення рідної та іноземної (іноземних) мов і культур етно-соціумів, що мешкають на територіях цих країн; контекстний, в якому динамічно моделювалися предметний і соціальний зміст праці перекладача-східнознавця; компетентнісний, що забезпечив спрямованість професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови на формування ключових (фундаментальних, міжпредметних / надпредметних), загальнопрофесійних (здобуття знань, умінь і навичок у ході вивчення гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, дисциплін природничо-наукової підготовки) і предметних / специфічних (на базі професійно-спрямованих дисциплін) компетенцій майбутніх фахівців-східнознавців.

Провідними організаційно-діяльнісними *формами* навчання було обрано традиційні лекційні, практичні і семінарські заняття та їх новітні різновиди й комбінації (семінар-практикум, групові й індивідуальні перекладацько-мовленнєві тренінги та тренінги з питань полікультурності, лекція-презентація, лекція-діа-полілог, лекція-прес-конференція, лекція-пленарне засідання, конференція-практикум тощо).

Під час експериментально-дослідного навчання лекцію інтерпретували як орієнтувальну інтенційно-мотиваційну діяльність, а практичні й семінарські заняття – конкретно-векторну операційно-виконавську. Великої уваги приділялося рефлексивно-оцінювальній діяльності, у ході якої уможлилювалося формування в студентів умінь критично оцінювати власні й чужі досягнення й недоліки, коригувати й редагувати виявлені помилки й огріхи, детермінувати шляхи і засоби підвищення особистого професійного рівня.

Під *методами навчання* розуміли, з одного боку, спосіб отримання інформації та оволодіння майбутніми перекладачами-східнознавцями професійно-мовленнєвими знаннями, вміннями і навичками (усні та письмові мовленнєво-ситуативні вправи, перекладацько-практична робота, самостійно-аналітична робота, дослідницько-пізнавальна робота з навчальною літературою); з іншого боку, спосіб спільної діяльності викладача і студентів, керівництва навчально-пізнавальною діяльністю студентів, сукупність упорядкованих прийомів, дій і операцій, достатніх для отримання результатів спільної діяльності вчителя і учнів, спрямованих на стимулювання і мотивацію студентів до активної пізнавальної діяльності через позитивні емоційні переживання та на формування їхніх оцінних суджень, адекватних професійній діяльності в полікультурному просторі (проблемні; інтерактивні; етнокультурно-ціннісні; вербальні, наочні; ділова / рольова гра моніторингово-оцінювальні).

Операційно-стратегічну функцію змісту методів експериментального *навчання*, тобто їх ефективну реалізацію, виконували *засоби* навчання (англ. educational media, media of education), які було асоційовано із такими поняттями: 1) прилади, обладнання та устаткування, що використовуються для передачі інформації в процесі навчання

(навчальна техніка (комп'ютер / леп-топ, програми автоматизованого перекладу й редагування, навушники, MP3/4-плеєр, магнітофон тощо); 2) навчальний матеріал (educational material) (аудіо, аудіо-візуальний, наочний матеріал; електронні лексикографічні та тлумачні джерела тощо).

Згідно із запропонованою дефініцією в межах експериментального дослідження методи і засоби започаткованого навчання виконували функцію педагогічного тла, що полегшило, прискорило та активізувало виконання студентами професійно орієнтованих вправ у контексті відповідних форм навчання. Іншими словами, форми, методи і засоби експериментального навчання забезпечили моральну, матеріальну й інформаційну цілісність навчального середовища, позитивно вплили на діяльність його суб'єктів та об'єктів, уможливили досягнення конкретних, заздалегідь сформульованих цілей навчання.

Отже, експериментальний навчальний процес було структуровано так, щоб знання студентів, одержані у вигляді теорій, положень, глосарію, трансформувалися у відповідну систему, професійні вміння і навички, потрібні для майбутньої перекладацької діяльності. Схематично його можна репрезентувати таким чином: подача інформації → мотивація навчальної діяльності → активізація навчальної діяльності → (пошук інформації, якої бракує для побудови цілісної картини досліджуваного феномена) → вивчення-закріплення нового матеріалу → формувально-розвивальне диференційоване закріплення → узагальнювальне повторення → підведення підсумків → автономна реалізація власних здобутків у мовній і виробничій практиках, незалежній власно ініційованій у межах навчання науково-дослідницької діяльності.

Подібна структуризація запропонованої моделі сприяла успішності реалізації педагогічного експерименту. Перспективними вважаємо подальше вивчення новітніх методів, форм і засобів навчання майбутніх перекладачів-полілінгвів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабанский Ю. К. Оптимизация процесса обучения: общедидактический аспект / Ю. К. Бабанский. – М. : Педагогика, 1977. – 254 с.
2. Воронин А.С. Словарь терминов по общей и социальной педагогике : учебное электронное текстовое издание / Научный редактор: проф., д-р хим. наук, Г.Д Бухарова. – Екатеринбург : ГОУ ВПО УГТУ-УПИ, 2006. – 135 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України / головний ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Краковский Ю.М. Иерархическая модель выбора профессии / Ю.М.Краковский, Е.Е.Щербина // Вестник высшей школы. – 1998. – № 11. – С. 19 – 21.
5. Лігоцький, А. О. Система різнорівневої підготовки фахівців в Україні (теоретико-методологічний аспект): дис. доктора пед. наук: 13.00.04 / А. О. Лігоцький. – К., 1997. – 484 с.
6. Лодатко Є. О. Педагогічні моделі, педагогічне моделювання і педагогічні вимірювання: that is that? / Є. О. Лодатко // Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології // Вища освіта України: Теоретичний та науково-методичний часопис. У 2-х тт. – Вип 3. – 2011. – Т. 1. – С. 339–344.
7. Омельченко С. О. Взаємодія соціальних інститутів суспільства у формуванні здорового способу життя дітей та підлітків: [монографія] / С. О. Омельченко. – Луганськ : "Альма-матер", 2007. – 352 с.
8. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту: (теоретико-методол. аспект): [монографія] / Л. П. Сущенко. – Запоріжжя : Запоріж. держ. ун-т, 2003. – 442 с.
9. Философский энциклопедический словарь / ред. кол.: С. С. Аверинцев и др. – [2-е изд.]. – М. : Советская энциклопедия, 1989. – 814 с.

Стаття надійшла до редакції 01.06.2016